

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кафедра історії

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Ступінь бакалавра
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Автори:

к.ю.н., доцент Дмитрук І.М.

Затверджено на засіданні кафедри історії
від «29» серпня 2017р. _____

Затверджено на засіданні навчально-методичної комісії інституту історії,
політології та права «_____» _____ 20__р.

Затверджено на засіданні Вченої ради інституту історії, політології та права
від «_____» _____ 20__р. _____

Миколаїв 2017

Навчально-методичний комплекс для студентів денної форми навчання з дисципліни «Господарське право» обговорена та схвалена на засіданні кафедри правознавства Навчально-наукового інституту історії, політології і права. Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського.

Протокол № 1 від 29 серпня 2017 року

Завідувача кафедри історії проф. _____ Ніколаєв І.Є.

Зміст

1. Анотація програми дисципліни «Господарське право»
2. Робоча програма навчальної дисципліни
3. Навчальна програма навчальної дисципліни
4. Критерії оцінки знань студентів
5. Зміст навчальної дисципліни
6. Плани лекційних занять
7. Теми семінарських занять
8. Індивідуальні заняття для самостійної роботи студентів
9. Перелік питань для самостійної перевірки
10. Анотації лекції з дисципліни «Господарське право»
11. Теми рефератів
12. Питання для підсумкового контролю знань
13. Рекомендована література

1.АНОТАЦІЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Засади ринкової економіки передбачають повну господарську самостійність підприємств і організацій, що функціонують у всіх сферах народного господарства, вступаючи при цьому в різноманітні виробничі, господарські та інші зв'язки.

Всі суспільні відносини регулюються нормами господарського права. Господарське законодавство передбачає існування різних організаційних форм підприємств: господарські товариства, виробничі кооперативи, приватні, казенні підприємства. Також виникла необхідність визначити правовий статус об'єднань підприємств (асоціацій, корпорацій, концернів, консорціумів тощо), встановити правовий режим вільних (спеціальних) економічних зон та визначити правовий режим іноземного інвестування. З'явилися нові інститути, притаманні ринковим умовам господарювання (банкрутство, свобода конкуренції, антимонопольне регулювання).

Дедалі більшого розвитку, в тому числі завдяки приватизаційним процесам, набуває ринок цінних паперів. Інтеграція України до світової економічної системи стимулює розвиток міжнародних господарських зв'язків, зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів підприємництва. Всі ці чинники зумовлюють необхідність не тільки відповідного правового регулювання, а й вивчення правових засад господарської діяльності. "Господарське право" викладається студентам другого курсу, тому дисципліна передбачає вивчення студентами правових інститутів господарського права, спираючись на вже одержані знання з теорії держави і права, конституційного, адміністративного, фінансового, цивільного права та ін. методичні рекомендації покликані сприяти у засвоєнні знань з навчальної дисципліни та досягати мети вивчення курсу.

Мета курсу полягає у формуванні системи знань з правового регулювання господарської діяльності, правового регулювання господарювання у різних специфічних галузях народного господарства, правових відносин „по горизонталі” та „по вертикалі”.

Структура дисципліни "Господарське право" складається із загальної та особливої частини, що відповідають двом модулям. У загальній частині висвітлюються загальні положення (поняття, предмет, метод, правовідносини, джерела, принципи тощо), правовий статус учасників господарських відносин (у тому числі створення і державну реєстрацію суб'єктів господарювання, їх ліквідацію, зокрема в порядку банкрутства, ліцензування господарської діяльності тощо), господарські договори, відповідальність за правопорушення у сфері господарювання. У особливій частині висвітлюється правове регулювання функціональних видів господарської діяльності (обмеження монополізму і захисту конкуренції, зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання тощо).

Семінарські заняття проводяться з основних проблем господарського права. На основі активної форми навчання закріплюється теоретичний матеріал, навички та уміння, формується готовність до правозастосовної практики в сфері діяльності суб'єктів господарювання.

Самостійна та індивідуальна робота планується як форма навчання, що має на меті надати допомогу у вивченні відповідних тем і запропонованої літератури, у пошуку відповідей на проблемні питання курсу, оволодінні практичними завданнями курсу.

Завдання дисципліни полягають у тому, що студент повинен знати:

- тенденції розвитку господарського права в умовах ринкової економіки;
- зміст господарського права як комплексної галузі права,
- специфіку предмета правового регулювання.

Студент повинен вміти:

- надати правове супроводження господарської діяльності та приймати участь у формуванні високої культури господарювання;
- аналізувати недоліки та прогалини законодавчого регулювання окремих господарських відносин в умовах ринкової економіки;
- застосовувати наявну судову практику до змодельованих ситуацій щодо правовідносин у сфері господарювання;
- використовувати чинне законодавство у сфері господарювання для вирішення питань, що виникають у практичній діяльності суб'єктів підприємництва.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

Кафедра історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор із науково-педагогічної роботи

_____
Н.І. Василькова

« » _____ 201_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Ступінь бакалавра
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування

Миколаїв – 2017-2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Господарське право» для студентів ступеня бакалавра, галузь знань 07 Управління та адміністрування, напрям підготовки 071 Облік і оподаткування,

Розробник: Дмитрук Ірина Миколаївна, доцент кафедри історії, к.ю.н.

Робоча програма затверджена рішенням кафедри історії протоколом від «__» _____ 2017 року, протокол № _.

Завідувач кафедри історії _____ Ніколаєв І.Є.

«__» _____ 2017 року

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 Управління та адміністрування (шифр, назва)	Нормативна
Загальна кількість годин – 120	спеціальність 071 Облік і оподаткування (шифр, назва)	Рік підготовки: 2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 40 год.; самостійної роботи 80 год.	ступінь бакалавр	Семестр 3-й Лекції 20 год Практичні, семінарські 20 год Самостійна робота 80 год Контрольні роботи 1 Вид контролю: залік

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

Для денної форми навчання: 40 год. аудиторних до 80 год. самостійної роботи, тобто 1/2

ВСТУП

Робоча програма курсу «Господарське право» розроблені для студентів **галузь знань 07 Управління та адміністрування, напрям підготовки 071 Облік і оподаткування, ступінь бакалавр.**

Програма курсу підготовлена відповідно до структурно-логічної схеми навчального процесу та спрямована на опанування студентами цілісною системою правових знань з господарського права. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується бурхливим виникненням нових та ускладненням існуючих господарських зв'язків, реформуванням цивільного, господарського та податкового законодавства. Актуальними залишаються завдання структурно-інноваційної перебудови економічної системи та забезпечення її соціальної спрямованості. У цьому зв'язку важлива роль належить правовому регулюванню господарських відносин.

Програма курсу «Господарське право» передбачає вивчення положень, принципів, понять та змісту окремих правових норм та інститутів господарського права, вміння їх застосовувати у конкретній життєвій ситуації є необхідною умовою становлення фахівців.

Запропонована робоча програма навчального курсу – це короткий перелік тем занять, їх змісту, необхідної літератури, завдань та стратегії курсу, які спонукають студентів приходити на лекції підготовленими, складати план своєї роботи та досягати успіху при вивченні матеріалу.

Навчальний процес реалізується у таких формах: навчальні заняття, контрольні заходи, самостійна робота. Основними видами навчальних занять є: лекції, семінарсько-практичні заняття та консультації.

Навчальним планом передбачено, що при вивченні дисципліни студент повинен:

- на *лекції* – отримати та засвоїти основний теоретично-правовий матеріал;
- на *семінарсько-практичному занятті* – проявити більшу самостійність у навчально-пізнавальній діяльності, поглибити та систематизувати набуті додаткові правові знання та проявити їх в процесі контролю; деталізувати набуті вміння та навички, застосувавши їх при обговоренні та вирішенні правових ситуацій;
- *самостійна робота студентів* (СРС) повинна носити систематичний характер та обов'язково завершуватися перевіркою знань студентів; є обов'язковою при підготовці до семінарських, практичних занять, модульної контрольної роботи, складання заліку з даної навчальної дисципліни;
- *консультації* проводяться протягом семестру за встановленим кафедрою розкладом.

При підготовці до занять рекомендується крім нормативно-правових актів, поданих у Програмі, користуватися підручниками і навчальними посібниками, виданими останнім часом, публікаціями у періодичних виданнях.

Дисципліна викладається українською мовою.

Навчальний процес організується за синхронною поточно-груповою схемою. Вивчення всієї нормативної складової програми підготовки планується у вигляді розкладу занять лекційних потоків та навчальних груп.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Дисципліна «Господарське право» має велике теоретичне і практичне значення у підготовці фахівців економічних спеціальностей. Глобалізація економічного життя, вступ України до Світової організації торгівлі та стратегічний курс на набуття членства у ЄС зумовлює необхідність орієнтації як законодавця, так і вітчизняних суб'єктів господарювання на кращі світові стандарти комерційної практики. Важлива роль у забезпеченні інтенсивного розвитку економіки, недопущенні кризових явищ, ефективному захисті прав та законних інтересів громадян і учасників господарського життя належить правовому регулюванню господарських правовідносин.

Для досягнення зазначеної мети студентам необхідно дати первинні знання про господарське право, їх основні інститути та роль правових норм у регулюванні найважливіших господарських відносин, а також сформувати у студентів навички роботи з різними джерелами права і вміння застосовувати набуті знання на практиці.

Предметом курсу «Господарське право» є вивчення теоретичних положень та системи господарського законодавства.

Мета викладення курсу полягає в необхідності подальшого зміцнення правових основ господарського законодавства, суворого і неухильного дотримання чинного законодавства, вироблення у майбутніх спеціалістів непримиренності до недоліків і правопорушень, дбайливого ставлення до інтересів людини і громадянина, а також суспільства в цілому. Акцент в курсі зроблено на дослідження господарського законодавства як інструмента практичного врегулювання господарської діяльності, тобто розкриваються зміст та практика застосування господарського законодавства України.

Актуальність вивчення курсу «Господарське право» обумовлена зростанням місця і ролі господарської діяльності у врегулюванні ринкових відносин.

Наукову основу курсу складають наукові розробки теоретичних положень господарського права і наукові дослідження правового регулювання господарських правовідносин, їх застосування в практичній діяльності.

Завдання викладання дисципліни:

1. Дати теоретичну підготовку студентам з питань правового регулювання господарської діяльності держави.
2. Сформувати у студентів вміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності.

Навчити правильно обґрунтовувати власне рішення і надавати необхідні консультації.

У результаті вивчення курсу «Господарське право» студент повинен:

Знати:

- Основні положення чинного господарського законодавства України.
- Основні джерела господарського законодавства.
- Основні положення щодо господарських правовідносин.
- Основні нормативно-правові акти, що регулюють господарську діяльність.

Вміти:

- Орієнтуватися в системі господарського законодавства.
- Використовувати господарське законодавство в повсякденній діяльності.

У результаті вивчення цієї дисципліни студент оволодіває такими **компетентностями**:

1. **Загальнопредметні**, що передбачають набуття і розвиток здатності: оцінювати і прогнозувати правові події та явища з використанням наявних засобів інформації; самостійно працювати з різними джерелами інформації; ефективно вирішувати практичні завдання, спираючись на досягнення сучасної правової науки; аналізувати і творчо осмислювати інформацію; логічно міркувати, творчо мислити; постійно підвищувати рівень особистої культури та фахової майстерності.
2. **Фахові**, розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, функцій правової науки, як складової частини наукової думки і складової частини суспільства; знання норм господарського права; знання основних нормативно-правових актів, що регулюють господарські правовідносини; володіння комплексним, інтеграційним, системним, динамічним, ситуаційним підходом до наукового аналізу.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття господарського права як самостійної галузі права. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття господарського права як правової науки та як навчальної дисципліни. Поняття господарського законодавства. Види нормативних актів господарського законодавства. Господарський кодекс України. Господарська діяльність: поняття та види. Правове регулювання підприємницької діяльності. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

Поняття та характерні риси господарських правовідносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин. Класифікація господарських правовідносин. Види господарських зобов'язальних правовідносин. Учасники господарських правовідносин.

Тема 3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційні форми підприємств Об'єднання підприємств. Поняття державного унітарного підприємства. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство. Комунальні унітарні підприємства. Поняття та види господарських товариств. Загальні засади правового статусу господарських товариств. Особливості правового статусу акціонерних товариств.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Поняття правового статусу. Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття державного унітарного підприємства. Поняття казенного підприємства. Порядок їх функціонування. Статутні документи. Поняття комунального унітарного підприємства.

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА.

Органи управління господарських товариств. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище командного товариства і повного товариства. Установчі документи господарського товариства. Управління господарським товариством Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Порядок державної реєстрації. Установчі документи. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації.

Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів. Припинення дії ліцензії. Патентування і види патентів в господарській діяльності.

Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах банкрутства.

Провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Мирова угода у справі про банкрутство. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань. Виникнення господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Припинення, розірвання та недійсність господарських зобов'язань.

Тема 9. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ.

Господарське договірне право України. Поняття, ознаки та функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Форма господарського договору. Зміст і особливості укладення окремих видів господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Тема 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Класифікація господарсько-правових санкцій. Функції господарської відповідальності, підстави господарської відповідальності. Поняття, види відповідальності в господарському праві. Форми господарської відповідальності.

Структура навчальної дисципліни.

№	Найменування кредитів і тем	Розподіл навчального плану			
		Леци.	Практ.	Самост.	Конт.роб.
Кредит 1. Загальна частина Господарського права					
1	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.	2	2	8	
2	ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.	2	2	8	
Кредит 2. Суб'єкти Господарського права					
3	СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.	2	2	8	
4	ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ	2	2	8	
5	ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА	2	2	8	
Кредитна контрольна робота (ККР)					
Кредит 3 Особлива частина Господарського права					
6	ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА	2	2	8	
7	ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ	2	2	8	
Кредит 4 Господарські зобов'язання					
8	ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	2	2	8	
9	ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ	2	2	8	
10	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ	2	2	8	
Кредитна контрольна робота (ККР)					
Всього: 120год		20	20	80	

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

	Кредит 1. Загальна частина Господарського права	
1	Загальна характеристика господарського права України.	2
2	Господарські правовідносини	2
	Кредит 2. Суб'єкти Господарського права	
3	Суб'єкти господарського права	2
4	Правовий статус підприємств	2
5	Державні та комунальні унітарні підприємства	2
	Кредит 3 Особлива частина Господарського права	
6	Господарські товариства	2
7	Державна реєстрація суб'єктів господарського права. Припинення суб'єктів господарювання	2
	Кредит 4 Господарські зобов'язання	
8	Господарські зобов'язання	2
9	Господарські договори	2
10	Відповідальність за порушення у сфері господарювання	2
	Всього	20

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1. Загальна частина Господарського права	
1	Поняття, предмет, метод система господарського права України	8
2	Основні напрями та форми участі держави та органів місцевого самоврядування у сфері господарювання	8
	Кредит 2. Суб'єкти Господарського права	
3	Поняття та види суб'єктів господарського права	8
4	Ліцензування та патентування у сфері господарського права	8
5	Державна реєстрація суб'єктів господарського права	8
	Кредит 3 Особлива частина Господарського права	
6	Припинення суб'єктів господарського права	8
7	Правовий режим майна суб'єктів господарювання	8
	Кредит 4 Господарські зобов'язання	
8	Правове регулювання приватизації	8
9	Правове регулювання економічної конкуренції	8
10	Відповідальність за порушення у сфері господарювання	8
	Всього	40

Індивідуальні науково-дослідні завдання

Індивідуальні завдання із Господарського права (реферати курсові, контрольні, дипломні роботи), виконуються самостійно при консультуванні викладачем.

Мета індивідуальної роботи - закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань законодавства і права України та міжнародного законодавства, отриманих студентом в процесі вивчення курсу.

Студентам підготувати доповіді на теми:

1. Загальна характеристика фінансової діяльності суб'єктів господарювання.
2. Загальна характеристика оподаткування господарської діяльності.
3. Відповідальність у сфері господарювання.
4. Правове регулювання обліку та звітності.
5. Аудиторська діяльність в Україні.

Методи навчання

В сучасних умовах економічного розвитку України перед вищими навчальними закладами стоїть завдання підвищення якості підготовки фахівців шляхом поглиблення їх компетентності. Одним із шляхів вирішення даного завдання є удосконалення форм та методів навчання, упровадження в навчальний процес новітніх освітніх технологій.

Проблемні лекції направлені на розвиток логічного мислення студентів. Коло питань теми обмежується двома-трьома ключовими моментами. Студентам під час лекцій роздається друкований матеріал, виділяються головні висновки з питань, що розглядаються. При читанні лекцій студентам даються питання для самостійного обмірковування. Студенти здійснюють коментарі самостійно або за участю викладача.

Робота в малих групах дає змогу структурувати семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду спілкування.

Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію

Кейс-метод – розгляд, аналіз конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань

Застосовуються такі основні методи навчання: словесні методи, тобто проведення лекційних занять, бесід, що дає змогу встановити діалог між студентом та викладачем; практичні методи, тобто проведення семінарських занять, вирішення практичних задач із застосуванням міжнародного та національного законодавства, а також написання рефератів, доповідей. Підготовка роботи включає такі етапи:

- > вибір теми;
- > складання попереднього плану;
- > підбір необхідних, спеціальних наукових публікацій та фактичного матеріалу;
- > консультації з викладачем і уточнення плану роботи;
- > написання роботи;
- > передача її на кафедру для рецензування;

Вибір теми роботи, відбір літератури, інформаційних джерел та інших матеріалів і складання плану.

Окрім запропонованої тематики робіт, студент має право запропонувати викладачеві та погодитися з ним щодо теми своєї роботи.

На основі вивчення актів законодавства, спеціальної літератури, студент складає деталізований план роботи, який може доповнюватись і уточнюватись. План визначає структуру, зміст, логічний взаємозв'язок частин роботи. Структура плану повинна підкреслювати дослідницьку спрямованість роботи і відповідати вимогам, що пред'являються до роботи з даного курсу.

Літературу студент підбирає самостійно, крім запропонованої, використовуючи для цього бібліотечний каталог.

Особливу увагу слід звернути увагу на спеціальну літературу, що стосується теми, періодичні видання, наукові статті. Після складання бібліографії студент повинен приступити до вивчення літератури.

Методи контролю

Серед основних форм контролю, які застосовуються при перевірці та оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу є: усні опитування; самостійні письмові роботи; тестові завдання; вирішення задач; доповіді; презентації, творчі завдання та інші методи контролю відповідно до графіку контролю за самостійною роботою студентів.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю, якщо він виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом та не має невідпрацьованих занять з пропущених тем.

Використанням таких форм контролю знань студентів є: - поточний контроль; - рубіжний контроль; - підсумковий контроль.

Поточний контроль. Здійснюється на практичних заняттях такими основними видами робіт: - відповіді при опитуванні; - письмові роботи; - тестування; - виступ з науковим повідомленням або цікавою додатковою інформацією; - бліц-опитування; - вирішення ситуаційних завдань.

Для зацікавленості у навчанні, розвитку здібностей студента викладач може передбачати виконання інших, індивідуальних для кожного студента завдань.

Критеріями оцінки знань студентів при здійсненні поточного контролю є:

1. За усної відповіді (опитуваннях, виступах із повідомленнями, бліц-опитуваннях тощо): - повнота розкриття питання; - логіка викладання, культура мовлення; - емоційність, переконливість та впевненість студента; - обсяг використання основної та додаткової літератури (підручників, посібників, нормативно-правових актів, періодичної преси);

2. При виконанні письмових завдань: - повнота розкриття питання; - правильність відповідей на питання; - цілісність, системність, логічна послідовність викладення; - акуратність оформлення письмової роботи; - вміння застосовувати нормативно-правові акти.

Рубіжний контроль. Протягом семестру студенти виконують дві кредитні контрольні роботи, які передбачені навчальним планом.

Атестаційна оцінка виставляється на підставі поточних оцінок студента за всі види робіт, враховуючи оцінку з кожного залікового кредиту контролю, як сума накопичених балів.

Підсумковий контроль. Студенти виконують навчальну програму з дисципліни: відвідують практичні заняття, виконують завдання, формують наскрізний практикум із дисципліни – результат аудиторної (60%) і самостійної роботи (40%) студента – та отримують за навчальний семестр атестацію, що є дозволом на складання заліку.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кредит та тема	Академічний контроль (форма представлення)	Кількість балів (за видами роботи)	Семінарські заняття	Кредитна контрольна робота	Кількість балів всього за кредит
Кредит 1. Тема 1.	Захист ІНДЗ	10	40	-	100
Тема 2.	Захист ІНДЗ	10	40		
Кредит 2. Тема 3.	Захист ІНДЗ	5	10	40	100
Тема 4.	Захист ІНДЗ	5	10		
Тема 5.	Захист реферату	20	10		
Кредит 3. Тема 6.	Словник термінів	10	40	-	100
Тема 7.	Захист ІНДЗ	10	40		
Кредит 4. Тема 8.	Захист ІНДЗ	5	10	40	100

Тема 9.	Презентація	20	10		
Тема 10.	Захист ІНДЗ	5	10		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54	2 (незадовільно)	Не зараховано
FX	35-49		

Список рекомендованої літератури

- Вінник О. М. Інвестиційне право: Навч. посібник. - К.: Атіка, 2000.
 Господарське законодавство України: 36. нормативних актів / Уклад. В. С. Щербина, О. В. Щербина. - К.: Атіка, 2001.
 Господарське право: Практикум / В. С. Щербина, Г. В. Прон-ська, О. М. Вінник та інші; за заг. ред. В. С. Щербини. - К.: Юрінком Інтер, 2001.
 Долинская В. В. Акционерное право: Учебник / Отв. ред. А. Ю. Кабалкин. - М., 1997.
 Зобов'язальне право: теорія і практика: Навч. посібник для студентів юрид. вузів і фак. ун-тів / За ред. О. В. Дзери. - К, 1998.
 Кибенко Е. Р. Корпоративное право: Учебное пособие. - Харьков: Эспада, 1999.
 Комаров С. Ответственность в коммерческом обороте. - М., 1991.
 Круглова Н. Ю. Хозяйственное право. - М., 1997.
 Мамутов В. К., Чувпило О. О. Господарче право зарубіжних країн. - К., 1996.
 Мартемьянов В. С. Хозяйственное право: Курс лекцій. - М., 1994. - Т. 1. - Общие положения.
 Пилипенко А. Я., Щербина В. С. Очерки акционерного права Украины. - К., 1995.
 Право власності в Україні / За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. - К.: Юрінком Інтер, 2000.
 Саниахметова Н. О. Правовий захист підприємництва в Україні: Навч. посібник. - К.: Юрінком Інтер, 1999.
 Саниахметова Н. А. Юридический справочник предпринимателя. - Харьков, 1999.
 Семенова Л. Н. Антимонопольне і конкурентне право: Курс лекцій. - К.: ЄУФІСМБ, 1999.
 Тітов М. І. Банкрутство: матеріально-правові та процесуальні аспекти / За наук. ред. В. М. Гайворонського. - Харків, 1997.
 Хозяйственное право: Учебник для вузов / Отв. ред. проф. В. С. Мартемьянов. - М., 1994. - Т. 2.

Нормативно-правові акти:

- Конституція України, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР
 Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
 Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-XII
 Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X
 Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV
 Закон «Про колективне сільськогосподарське підприємство» від 14.02.1992 № 2114-XII
 Закон «Про Державну програму приватизації» від 18.05.2000 № 1723-III
 Закон «Про господарські товариства» від 19.09.1991 № 1576-XII
 Закон «Про приватизацію державного майна» від 04.03.1992 № 2163-XII

Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-ХІV

Закон «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 28.12.2007 № 107-VI

Закон «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V

Закон «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV

Закон «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III

Закон «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ

Закон «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21.12.2000 № 2181-III

Інформаційні ресурси:

Офіційний веб-портал Верховної ради України// Режим доступу: www.rada.gov.ua

Офіційний веб-портал Президента України// Режим доступу: www.president.gov.ua

Офіційний Урядовий веб-портал// Режим доступу: www.kmu.gov.ua

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ Н. І. Василькова

28 серпня 2017 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО**

**Ступінь бакалавра
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 071 Облік і оподаткування
Факультет економіки**

2017-2018 навчальний рік

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Дмитрук Ірина Миколаївна, доцент кафедри історії, кандидат юридичних наук.

Програму схвалено на засіданні кафедри історії
Протокол від «__» серпня 2017 року № __

Завідувач кафедри історії _____ (Ніколаєв І.Є.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією Інституту історії, політології і права

Протокол від «__» серпня 2017 року № 1
Голова навчально-методичної комісії _____ (Шитюк М.М.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «28» серпня 2017 року № 12
Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Господарське право» складена Дмитрук І.М. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів галузь знань 07 Управління та адміністрування напрям підготовки 071 Облік і оподаткування

Програма курсу підготовлена відповідно до структурно-логічної схеми навчального процесу та спрямована на опанування студентами цілісною системою правових знань з господарського права. Сучасний етап розвитку економіки України характеризується бурхливим виникненням нових та ускладненням існуючих господарських зв'язків, реформуванням цивільного, господарського та податкового законодавства. Актуальними залишаються завдання структурно-інноваційної перебудови економічної системи та забезпечення її соціальної спрямованості. У цьому зв'язку важлива роль належить правовому регулюванню господарських відносин.

Предметом курсу «Господарське право» є вивчення теоретичних положень та системи господарського законодавства.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Господарське право» тісно пов'язана із рядом інших дисциплін, що викладаються за цим напрямом підготовки та рядом правових дисциплін, зокрема, господарське право тісно пов'язане з цивільним правом, податковим правом, фінансовим правом та господарським процесом.

Програма курсу «Господарське право» передбачає вивчення положень, принципів, понять та змісту окремих правових норм та інститутів господарського права, вміння їх застосовувати у конкретній життєвій ситуації є необхідною умовою становлення фахівців.

Запропонована робоча програма навчального курсу – це короткий перелік тем занять, їх змісту, необхідної літератури, завдань та стратегії курсу, які спонукають студентів приходити на лекції підготовленими, складати план своєї роботи та досягати успіху при вивченні матеріалу.

Навчальний процес реалізується у таких формах: навчальні заняття, контрольні заходи, самостійна робота. Основними видами навчальних занять є: лекції, семінарсько-практичні заняття та консультації.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Господарське право» має велике теоретичне і практичне значення у підготовці фахівців економічних спеціальностей. Глобалізація економічного життя, вступ України до Світової організації торгівлі та стратегічний курс на набуття членства у ЄС зумовлює необхідність орієнтації як законодавця, так і вітчизняних суб'єктів господарювання на кращі світові стандарти комерційної практики. Важлива роль у забезпеченні інтенсивного розвитку економіки, недопущенні кризових явищ, ефективному захисті прав та законних інтересів громадян і учасників господарського життя належить правовому регулюванню господарських правовідносин.

Для досягнення зазначеної мети студентам необхідно дати первинні знання про господарське право, їх основні інститути та роль правових норм у регулюванні найважливіших господарських відносин, а також сформувати у студентів навички роботи з різними джерелами права і вміння застосовувати набуті знання на практиці.

Мета викладення курсу полягає в необхідності подальшого зміцнення правових основ господарського законодавства, суворого і неухильного дотримання чинного законодавства, вироблення у майбутніх спеціалістів непримиренності до недоліків і правопорушень, дбайливого ставлення до інтересів людини і громадянина, а також суспільства в цілому. Акцент в курсі зроблено на дослідження господарського законодавства як інструмента практичного врегулювання господарської діяльності, тобто розкриваються зміст та практика застосування господарського законодавства України.

Актуальність вивчення курсу «Господарське право» обумовлена зростанням місця і ролі господарської діяльності у регулюванні ринкових відносин.

Наукову основу курсу складають наукові розробки теоретичних положень господарського права і наукові дослідження правового регулювання господарських правовідносин, їх застосування в практичній діяльності.

Завдання викладання дисципліни:

3. Дати теоретичну підготовку студентам з питань правового регулювання господарської діяльності держави.

4. Сформулювати у студентів вміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності.

5. Навчити правильно обґрунтовувати власне рішення і надавати необхідні консультації.

У результаті вивчення курсу «Господарське право» студент повинен:

Знати:

- Основні положення чинного господарського законодавства України.
- Основні джерела господарського законодавства.
- Основні положення щодо господарських правовідносин.
- Основні нормативно-правові акти, що регулюють господарську діяльність.

Вміти:

- Орієнтуватися в системі господарського законодавства.
- Використовувати господарське законодавство в повсякденній діяльності.

У результаті вивчення цієї дисципліни студент оволодіває такими **компетентностями:**

3. **Загальнопредметні,** що передбачають набуття і розвиток здатності: оцінювати і прогнозувати правові події та явища з використанням наявних засобів інформації; самостійно працювати з різними джерелами інформації; ефективно вирішувати практичні завдання, спираючись на досягнення сучасної правової науки; аналізувати і творчо осмислювати інформацію; логічно міркувати, творчо мислити; постійно підвищувати рівень особистої культури та фахової майстерності.

4. **Фахові,** розуміння суті, призначення й змісту гуманітарних наук, функцій правової науки, як складової частини наукової думки і складової частини суспільства; знання норм господарського права; знання основних нормативно-правових актів, що регулюють господарські правовідносини; володіння комплексним, інтеграційним, системним, динамічним, ситуаційним підходом до наукового аналізу.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин/4 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Загальна частина Господарського права

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття господарського права як самостійної галузі права. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття господарського права як правової науки та як навчальної дисципліни. Поняття господарського законодавства. Види нормативних актів господарського законодавства. Господарський кодекс України. Господарська діяльність: поняття та види. Правове регулювання підприємницької діяльності. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

Поняття та характерні риси господарських правовідносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин. Класифікація господарських правовідносин. Види господарських зобов'язальних правовідносин. Учасники господарських правовідносин.

Кредит 2. Суб'єкти Господарського права

Тема 3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційні форми підприємств Об'єднання підприємств. Поняття державного унітарного підприємства. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство. Комунальні унітарні підприємства. Поняття та види

господарських товариств. Загальні засади правового статусу господарських товариств. Особливості правового статусу акціонерних товариств.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Поняття правового статусу. Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття державного унітарного підприємства. Поняття казенного підприємства. Порядок їх функціонування. Статутні документи. Поняття комунального унітарного підприємства.

Кредит 3 Особлива частина Господарського права

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА.

Органи управління господарських товариств. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище командного товариства і повного товариства. Установчі документи господарського товариства. Управління господарським товариством. Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Порядок державної реєстрації. Установчі документи. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації.

Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів. Припинення дії ліцензії. Патентування і види патентів в господарській діяльності.

Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах банкрутства.

Провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Мирова угода у справі про банкрутство. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

Кредит 4 Господарські зобов'язання

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань. Виникнення господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Припинення, розірвання та недійсність господарських зобов'язань.

Тема 9. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ.

Господарське договірне право України. Поняття, ознаки та функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Форма господарського договору. Зміст і особливості укладення окремих видів господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Тема 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Класифікація господарсько-правових санкцій. Функції господарської відповідальності, підстави

господарської відповідальності. Поняття, види відповідальності в господарському праві.
Форми господарської відповідальності.

3. Рекомендована література

Основна література:

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. //Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 9 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51-52.-Ст.447.
3. Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України -2003.-№31-32.-Ст.
4. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003р. // Відомості Верховної Ради України - 2004. - №5. - Ст. 35.
15. Про типовий статус казенного підприємства: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1996р.№914 // Офіційний вісник України. - 1998. - №24. -
16. Про створення Національної акціонерної компанії "Укراгролізінг": Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2001р. №354 // Офіційний вісник України. - 2001. - №15. - Ст. 80.

Додаткова література:

1. *Вінник О.* Організаційно - правові форми підприємств державного сектора економіки// Юридичний вісник України - 27.12.95. - 10.01.96 (№26).
2. *Вінник О., Щербина В.С.* Акціонерне право: Навчальний посібник // За ред. проф. Щербина В.С. - К.: Атіка. 2000. - 544с.
3. *Воловик О.* Достаточна ли предпринимательским обществам форм хозяйствования? //Юридическая практика. -2003. -№19.-С. 11.
4. *Кравчук В.* Відмова від виходу та недійсність виходу з господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №3. – С. 7-9.
5. *Кравчук В.* Момент припинення корпоративних відносин у разі виходу з господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №4. – С. 102-104.
6. *Кравчук В.* Порядок реалізації права на вихід із господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 3-7.
7. *Кравчук В.* Правові наслідки виходу із господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №5. – С. 34-36.
8. *Окунев О.* Дочірні підприємства в Україні: проблеми та перспективи // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №2. - С. 22.
9. *Самойлюк О.* Виробничі кооперативи: стан та перспективи розвитку // Право України - 2005. - №1. - С. 43-44.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: тестування, презентація, реферати, складання таблиць.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Рейтингова система оцінювання знань студентів, заснована на визначенні кількості балів за весь період навчання дисципліни, збільшує зацікавленість студентів у підвищенні свого рейтингу, враховує поточну успішність студентів, що значно активізує їх роботу. Широка бальна шкала оцінок дозволяє більш об'єктивно і точно оцінити знання студентів, диференціювати їх за рівнем знань, практично виключає елемент випадковості і суб'єктивності при виведенні підсумкової оцінки.

Семестровий розрахунковий рейтинг студента з дисципліни складає 100 балів. Відтак рейтингові оцінки, так само як і рейтинг з атестації обчислюються за 100-бальною шкалою.

На практичному занятті студент може заробити 10 балів, відповідно: 5-6 балів – „відмінно” (вичерпна відповідь), 3-4 бали – „добре” (відповідь з незначними неточностями), 1-2 бали – „задовільно” (відповідь зі значними неточностями), до 4 балів – доповнення.

Виконання завдання під час самостійної роботи оцінюється максимум у 60 балів, залежно від складності цього завдання. контрольна робота оцінюється максимум в 30 балів.

Студент має право на повторну і додаткову перевірку його знань (згідно графіку); на отримання додаткових завдань для підвищення свого рейтингу. Рівень засвоєння студентом матеріалу визначається шляхом тестування. Оцінки результатів виконання тестових завдань диференційовані за рівнем їхньої складності. За несвоєчасне тестування до студента застосовується штраф до 5 % від рейтингу оцінки кожного модуля.

Оцінка за семестр визначається загальним рейтингом, який складається із суми рейтингів з навчання і з атестації іспиту або заліку. При визначенні рейтингу студента з навчання застосовується **система штрафних санкцій**: за кожну пропущену лекцію, за невиконання модульного завдання „-1” бала. За несвоєчасне тестування до 5 % від рейтингу оцінки кожного модуля. За виконання робіт, не передбачених навчальним планом (доповідь на студентській конференції, захист реферату), введено **рейтинг з додаткової роботи**, кількість 19 балів якого становить 10% від рейтингу з дисципліни. Він не може перевищувати 10 балів.

Рейтинг з додаткової роботи надається студентам за рішенням викладача. Для **допуску до атестації** студенту необхідно набрати з навчальної роботи не менше 50% від. Якщо рейтинг студента з навчання нижчий мінімальної кількості балів, необхідних для його засвоєння, то він до атестації не допускається і зобов'язаний до початку іспитово-залікової сесії підвищити свій рейтинг. Інакше такі студенти до заліку не допускаються і мають академічну заборгованість. Студенти, які протягом навчального семестру набрали кількість балів, що менше 60 % від розрахункового рейтингу з дисципліни (60 балів), зобов'язані скласти іспит (залік).

Сума балів, отриманих протягом семестру та на заліку, складають рейтинг з дисципліни за семестр навчання. За цим рейтингом у **залікову відомість та залікову книжку** виставляються відповідні бали та оцінки.

5.ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Кредит 1. Загальна частина Господарського права

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття господарського права як самостійної галузі права. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття господарського права як правової науки та як навчальної дисципліни. Поняття господарського законодавства. Види нормативних актів господарського законодавства. Господарський кодекс України. Господарська діяльність: поняття та види. Правове регулювання підприємницької діяльності. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

Поняття та характерні риси господарських правовідносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин. Класифікація господарських правовідносин. Види господарських зобов'язальних правовідносин. Учасники господарських правовідносин.

Кредит 2. Суб'єкти Господарського права

Тема 3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційні форми підприємств Об'єднання підприємств. Поняття державного унітарного підприємства. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство. Комунальні унітарні підприємства. Поняття та види господарських товариств. Загальні засади правового статусу господарських товариств. Особливості правового статусу акціонерних товариств.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Поняття правового статусу. Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття державного унітарного підприємства. Поняття казенного підприємства. Порядок їх функціонування. Статутні документи. Поняття комунального унітарного підприємства.

Кредит 3 Особлива частина Господарського права

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА.

Органи управління господарських товариств. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище командного товариства і повного товариства. Установчі документи господарського товариства. Управління господарським товариством Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Порядок державної реєстрації. Установчі документи. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації.

Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів. Припинення дії ліцензії. Патентування і види патентів в господарській діяльності.

Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах банкрутства.

Провадження у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Мирова угода у справі про банкрутство. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

Кредит 4 Господарські зобов'язання

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань. Виникнення господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Припинення, розірвання та недійсність господарських зобов'язань.

Тема 9. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ.

Господарське договірне право України. Поняття, ознаки та функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Форма господарського договору. Зміст і особливості укладення окремих видів господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Тема 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Класифікація господарсько-правових санкцій. Функції господарської відповідальності, підстави господарської відповідальності. Поняття, види відповідальності в господарському праві. Форми господарської відповідальності.

6. ПЛАНИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Кредит 1. Загальна частина Господарського права

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття господарського права як самостійної галузі права. Методи правового регулювання господарських відносин. Поняття господарського права як правової науки та як навчальної дисципліни. Поняття господарського законодавства. Види нормативних актів господарського законодавства. Господарський кодекс України. Господарська діяльність: поняття та види. Правове регулювання підприємницької діяльності. Співвідношення Господарського і Цивільного кодексів.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

Поняття та характерні риси господарських правовідносин. Розмежування відносин у сфері господарювання з іншими видами відносин. Класифікація господарських правовідносин. Види господарських зобов'язальних правовідносин. Учасники господарських правовідносин.

Кредит 2. Суб'єкти Господарського права

Тема 3. СУБ'ЄКТИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Поняття, ознаки та види суб'єктів господарського права. Підприємство як організаційна форма господарювання. Види та організаційні форми підприємств Об'єднання підприємств. Поняття державного унітарного підприємства. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство. Комунальні унітарні підприємства. Поняття та види господарських товариств. Загальні засади правового статусу господарських товариств. Особливості правового статусу акціонерних товариств.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Поняття правового статусу. Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Поняття державного унітарного підприємства. Поняття казенного підприємства. Порядок їх функціонування. Статутні документи. Поняття комунального унітарного підприємства.

Кредит 3 Особлива частина Господарського права

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА.

Органи управління господарських товариств. Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище командного товариства і повного товариства. Установчі документи господарського товариства. Управління господарським товариством Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Порядок державної реєстрації. Установчі документи. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації.

Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів. Припинення дії ліцензії. Патентування і види патентів в господарській діяльності.

Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах банкрутства.

Проведення у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санация боржника. Мирова угода у справі про банкрутство. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

Кредит 4 Господарські зобов'язання

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ.

Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань. Виникнення господарських зобов'язань. Виконання господарських зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Припинення, розірвання та недійсність господарських зобов'язань.

Тема 9. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ.

Господарське договірне право України. Поняття, ознаки та функції господарського договору. Класифікація господарських договорів. Форма господарського договору. Зміст і особливості укладення окремих видів господарських договорів. Порядок зміни та розірвання господарських договорів.

Тема 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття та ознаки господарсько-правової відповідальності. Класифікація господарсько-правових санкцій. Функції господарської відповідальності, підстави господарської відповідальності. Поняття, види відповідальності в господарському праві. Форми господарської відповідальності.

7. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

На семінарські заняття винесено ті проблемні питання, які в меншій мірі висвітлювалися на лекціях, а також окремі питання, які опрацьовуються студентами під час самостійної роботи. Знання лекційного матеріалу допоможе студентам ґрунтовно підготуватися до семінарського заняття. Слід враховувати, що чітке дотримання графіку опрацювання самостійного матеріалу допоможе студенту якісно підготуватися до семінарського заняття. Тому, нумерація тем семінарських занять співпадає з відповідними темами для самостійного опрацювання.

Тема 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

1. Поняття господарського права як самостійної галузі права і галузі правової науки.
2. Предмет та метод правового регулювання господарського права.
3. Джерела господарського права та система господарського законодавства.
4. Господарська діяльність: поняття та види.
5. Співвідношення господарського права з іншими галузями.
6. Співвідношення норм Цивільного та Господарського кодексу.

Основна література:

1. Цивільний кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №40-44. - Ст. 356.
2. Господарський кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст. 144.

Додаткова література:

1. *Вінник ОМ.* Господарське право: Курс лекцій. - К.: Атіка, 2004. - 624с.
2. *Гайворонський В.М.* Предмет і суб'єкти господарського права: Конспект лекцій. Х.: Українська юридична академія. - 1994. - 247с.
3. *Саниахметова Н.А.* Предпринимательское (хозяйственное) право Украины. Учебное пособие. - Х., Одиссей, 2004. - 800с.
4. *Ющик О.І.* Галузі та інститути правової системи (міфи і реальність). - К.: Оріони, - 2002. - 112с.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

1. Поняття та характерні риси господарських правовідносин.
2. Класифікація господарських правовідносин.
3. Види господарських зобов'язальних правовідносин.
4. Учасники господарських правовідносин.
5. Ознаки господарських правовідносин.
6. Значення судової практики в господарських правовідносинах.

Основна література:

1. Цивільний кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №40-44. - Ст. 356.
2. Господарський кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст. 144.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. //

Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.

Додаткова література:

1. *Вінник ОМ.* Господарське право: Курс лекцій. - К.: Атіка, 2004. - 624с.
2. *Гайворонський В.М.* Предмет і суб'єкти господарського права: Конспект лекцій. Х.: Українська юридична академія. - 1994. - 247с.

Тема 3. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

1. Поняття суб'єкта господарювання
2. Підприємство як організаційна форма господарювання
3. Поняття державного унітарного підприємства
4. Казенне підприємство
5. Комунальні унітарні підприємства
6. Приватні підприємства
7. Фермерське господарство
8. Підприємство з іноземними інвестиціями та іноземне підприємство
9. Поняття об'єднання підприємств
10. Правовий статус суб'єктів організаційно-господарських повноважень та суб'єктів внутрішньогосподарських відносин.
11. Поняття господарського товариства
12. Види господарських товариств
13. Поняття підприємства колективної власності
14. Виробничий кооператив
15. Споживча кооперація. Підприємства споживчої кооперації
16. Підприємства об'єднань громадян, релігійних організацій.
17. Асоційовані підприємства. Холдингові компанії.
18. Громадянин у сфері господарювання
19. Кредитні спілки у сфері господарювання
20. Особливості статусу благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання

Основна література:

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 9 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51-52.-Ст.447.
3. Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України -2003.- №31-32.-Ст.
4. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003р. // Відомості Верховної Ради України - 2004. - №5. - Ст. 35.
15. Про типовий статус казенного підприємства: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1996р. №914 // Офіційний вісник України. - 1998. - №24. -
16. Про створення Національної акціонерної компанії "Укragenrolіzing": Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2001р. №354 // Офіційний вісник України. - 2001. - №15. - Ст. 80.

Додаткова література:

1. *Вінник О.* Організаційно - правові форми підприємств державного сектора економіки // Юридичний вісник України - 27.12.95. - 10.01.96 (№26).
2. *Вінник О., Щербина В.С.* Акціонерне право: Навчальний посібник // За ред. проф. Щербина В.С. - К.: Атіка. 2000. - 544с.
3. *Воловик О.* Достаточо ли предпринимательским обществам форм хозяйствования? //Юридическаяпрактика. -2003. -№19.-С. 11.
10. *Кравчук В.* Відмова від виходу та недійсність виходу з господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №3. – С. 7-9.
11. *Кравчук В.* Момент припинення корпоративних відносин у разі виходу з господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №4. – С. 102-104.
12. *Кравчук В.* Порядок реалізації права на вихід із господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 3-7.
13. *Кравчук В.* Правові наслідки виходу із господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №5. – С. 34-36.
14. *Окунєв О.* Дочірні підприємства в Україні: проблеми та перспективи // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №2. - С. 22.
15. *Самойлюк О.* Виробничі кооперативи: стан та перспективи розвитку // Право України - 2005. - №1. - С. 43-44.
16. *Самосіленко А.* Суб'єкти господарського права: поняття та класифікація // Право України - 1998. - №6. - С. 98.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

- 1.Поняття правового статусу.
- 2.Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна.
- 3.Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства.
- 4.Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання.
- 5.Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Основна література:

1. Цивільний кодекс України. Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України - 2003. - № 40-44 Ст. 536.
2. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України - 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст. 144.
3. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб підприємців: Закон України від 15 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №31-32. - Ст. 263. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності: Закон України від 23 березня 1996р. // Відомості Верховної Ради. - 1996. - №20. - Ст. 82 (з наст, змінами і доп.).

Додаткова література:

1. *Єременко О.* До питання про державну реєстрацію юридичних осіб

//Підприємництво, господарство і право. - 2003. - №8. - С. 40.

2. *Красновська А.* Державна реєстрація як умова реалізації права на підприємництво в Україні // Підприємництво, господарство і право. - 2002. - №7. - С.

3. *Красовський К.* Отличия в ответственности учредителей (участников) в различных видах хозяйственных обществ // Юридическая практика. - 2000. - №1. - С.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

1. Поняття державного унітарного підприємства.

2. Поняття казенного підприємства. Порядок їх функціонування. Статутні документи.

3. Поняття комунального унітарного підприємства.

Основна література:

1. Про виконавче провадження: Закон України від 21 квітня 1999р.

//Відомості Верховної Ради України. - 1999. - №24. - Ст. 207.

2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червня 1999р. // Відомості Верховної Ради. - 1999. - №42-43. - Ст.

Додаткова література:

1. *Бірюков О.* ЮНСІТРАЛ і транскордонні банкрутства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 50-54.

2. *Дмухагельбіева Г.* Арбитражній управляючий как особий субъектхозяйственного права // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №8.-С. 15-18.

3. *Джунь В.В.* Система антикризового управління як визначальний напрям реформи інститут неспроможності // Право України. - 1999. - №4. - С. 88-89.

4. *Коломієць О.О.* Визнання громадянина-підприємця банкрутом // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - 2002. -№2.-С. 51-52.

5. *Костицький В.В.* Банкрутство як правова форма пошуку ефективного власника // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. Випуск 45-48. - Київський університет: ВГЦ, 2002. - №48. - С. 288-295.

6. *Лочман Я.* Процедура банкрутства банків // Право України. - 2001. - №3.-С. 61- 63.

7. *Полякав Б.М.* Правове становище кредиторів у процедурі банкрутства // Право України. - 2001. - №7. - С. 39-43.

8. *Полякав Б.М.* Мораторий как необходимый элемент процедуры банкрутства // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №10. - С. 14-16.

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА.

1.Органи управління господарських товариств.

2.Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю.

3. Правове становище командного товариства і повного товариства.
4. Установчі документи господарського товариства.
5. Управління господарським товариством
6. Поняття підприємства колективної власності.
7. Господарська діяльність кооперативів.
8. Виробничий кооператив.

Основна література:

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 9 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51-52.-Ст.447.

Додаткова література:

1. *Кравчук В.* Зміна власника (засновника) приватного підприємства // Предпринимательство, хозяйство й право. - 2000. - №1. - С. 50-53.
2. *Кравчук В., Красовська А.* Відступлення частинки в статутному фонді господарського товариства // Предпринимательство, хозяйство й право. - 1999. - №10.-С. 53-55.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Поняття державної реєстрації. Органи, що здійснюють державну реєстрацію. Порядок державної реєстрації. Установчі документи. Державна реєстрація змін до установчих документів. Державна перереєстрація. Скасування державної реєстрації.

2. Поняття ліцензування. Порядок видачі ліцензій та органи ліцензування. Види діяльності, які підлягають ліцензуванню. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів. Припинення дії ліцензії. Патентування і види патентів в господарській діяльності.

3. Підстави припинення суб'єктів господарювання. Порядок ліквідації. Поняття банкрутства. Суб'єкти банкрутства. Сторони у справах банкрутства.

4. Проведення у справі про банкрутство. Розпорядження майном боржника. Санація боржника. Мирова угода у справі про банкрутство. Визнання боржника банкрутом. Ліквідаційна процедура.

Основна література:

1. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.
2. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 9 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51-52.-Ст.447.

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

1. Поняття, види та підстави виникнення господарських зобов'язань.
2. Виконання господарського зобов'язання і способи його забезпечення.
3. Припинення господарських зобов'язань.
4. Розірвання та недійсність господарських зобов'язань.
5. Особливості виконання господарських зобов'язань.

6. Судова практика у сфері виконання господарських зобов'язань.
7. Нові види господарських договорів в умовах ринкових відносин.
8. Договори, що укладаються на аукціонах, ярмарках тощо.

Основна література:

1. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №5. - Ст. 28.

Додаткова література:

1. Білоконь Ю. Забезпечення виконання кредитних зобов'язань: проблемні питання вирішення спорів //Юридичний журнал. - 2003. - №9. - С. 126.
2. Виговський О. Сторони договору застави цінних паперів // Право України. - 2004. - №2. - С. 68.
3. Фединяк Л. Правове регулювання попередніх забезпечувальних заходів у цивільному та господарському судочинстві: пропозиції з удосконалення законодавства України. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 41-44.

Тема 9. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1. Поняття, ознаки та функції господарсько-правової відповідальності.
2. Класифікація господарсько-правових санкцій.
3. Форми господарсько - правової відповідальності та їх види.
4. Відшкодування збитків у сфері господарювання.
5. Підстави господарської відповідальності.
6. Штрафні та оперативно-господарські санкції.
7. Господарсько-адміністративні санкції.

Основна література:

1. Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні: Закон України від 26 січня 1993р. // Голос України. - 1993. - №39.
2. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №36. - Ст. 164.
3. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №5. - Ст. 181.

Додаткова література:

1. Адамовська О. Штрафні санкції та заздалегідь встановлені збитки. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №8. – С. 45-49.
2. Шульженко Ф. Юридична відповідальність за право порушення у сфері економіки: Навчальний посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 171с.

Тема 10. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

1. Антимонопольно-конкурентне законодавство і його значення
2. Монопольне становище і обмеження конкуренції.
3. Правовий захист від недобросовісної конкуренції.
4. Правове регулювання діяльності природних монополій.
5. Відповідальність за порушення антимонопольного законодавства
5. Етапи становлення конкурентного законодавства.

6. Антиконтурентні узгоджені дії.
7. Дискримінація суб'єктів господарювання.

Основна література:

1. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №50. - Ст. 472.
2. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1966. - №36. - Ст. 164.
3. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №12. - Ст. 64.
4. Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України. Затверджене розпорядженням Антимонопольного комітету України 23 лютого 2001р. // Офіційний вісник України. - 2001. - №14. - Ст. 622.

Додаткова література:

1. *Безух О.* Захист від недобросовісної конкуренції як інститут конкурентного права // Підприємство, господарство і право. - 2001. - №7. - С. 32-36.
2. *Беляневич В.Е.* Арбітражне судочинство: визнання недійсним актів державних та ін. органів: Навч. посібник. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. - 304с.
3. *Журик Ю.* Поняття 91 уяяї види недобросовісних дій у конкуренції // Підприємство, хазяйство й право. - 2000. - №2. - С. 10-12.
4. *Журик Ю.* Деякі питання правового статусу Антимонопольного комітету України // Підприємство, хазяйство й право. - 2000. - №4. - С. 17-20.
5. *Журик Ю.* Порядок розгляду справ про порушення антимонопольного законодавства України // Підприємство, хазяйство й право. - 2000. - №7.-С. 14-17.

8.ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійне опрацювання програмного матеріалу (як обов'язкова форма навчання у вищому навчальному закладі 3-4 рівня акредитації) завершує засвоєння теоретичного змісту програми навчальної дисципліни.

Визначену кількість матеріалу студенти опрацьовують під керівництвом викладача з наступним контролем. Незважаючи на те, що матеріал вивчався самостійно, але в залікові та модульні питання він виноситься обов'язково.

Тема 1.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Співвідношення господарського права з іншими галузями.
2. Співвідношення норм Цивільного та Господарського кодексу.

Тема 2.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Ознаки господарських правовідносин.
2. Значення судової практики в господарських правовідносинах.

Тема 3.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Контроль та нагляд в сфері господарювання.
2. Діяльність та повноваження органів місцевого самоврядування у сфері господарювання.

Індивідуальне завдання: Складіть у конспекті схему відповідності органів державної влади та їх повноважень щодо контролю та нагляду у сфері господарювання.

Тема 4.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Застосування стандартів в аграрній сфері.
2. Застосування стандартів у сфері капітального будівництва.
3. Застосування стандартів у сфері освіти.

Тема 5.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Підприємство з іноземними інвестиціями та іноземне підприємство
2. Поняття об'єднання підприємств
3. Правовий статус суб'єктів організаційно-господарських повноважень
4. Громадянин у сфері господарювання
5. Кредитні спілки у сфері господарювання
6. Особливості статусу благодійних та інших неприбуткових організацій у сфері господарювання

ТЕМА 6.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Державна реєстрація змін до установчих документів.

2. Державна перереєстрація юридичної особи.
3. Підстави відмови здійснення державної реєстрації та залишення без розгляду документів, які подані для державної реєстрації.

Тема 7.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Припинення дії ліцензії.
2. Спеціальні органи ліцензування щодо окремих видів господарської діяльності.
3. Особливості ліцензування господарської діяльності у сфері торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами, використання обмежених ресурсів.

Тема 8.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Теоретичні аспекти становлення господарського договірного права в Україні.
2. Нові види господарських договорів в умовах ринкових відносин.
3. Договори, що укладаються на аукціонах, ярмарках тощо¹. Порядок ліквідації юридичної особи та фізичної особи підприємця.
2. Повноваження арбітражного керуючого.

Тема 9.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання.
2. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності.

ТЕМА 10.

Питання для самостійного вивчення та індивідуальної роботи.

1. Особливості виконання господарських зобов'язань.
  2. Судова практика у сфері виконання господарських зобов'язань.
- Підстави господарської відповідальності.
3. Штрафні та оперативно-господарські санкції.
  3. Господарсько-адміністративні санкції.

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ПЕРЕВІРКИ

1. Визначте поняття, предмет, метод і систему господарського права.
2. Розкрийте як співвідноситься господарське право з іншими галузями права.
3. Дайте загальну характеристику положень Господарського кодексу України.
4. Визначте поняття і основні ознаки господарської діяльності.
5. Дайте загальну характеристику суб'єктів господарювання в Україні.
6. Визначте види та організаційні форми підприємств.
7. Назвіть види підприємств в Україні за формою власності.
8. В якому порядку здійснюється державна реєстрація суб'єктів господарювання?
9. Дайте правову характеристику господарських товариств (АТ, ТОВ, ТДВ, повних та командитних товариств).
10. Дайте правову характеристику суб'єктів господарювання правовий статус яких не визначений Господарським Кодексом України.
11. Охарактеризуйте банкрутство, як інститут господарського права.
12. Охарактеризуйте права та обов'язки керуючого санацією у справах про банкрутство.
13. Що таке ліцензування господарської діяльності?
14. Визначте порядок ліцензування господарської діяльності.
15. В чому полягає антимонопольне регулювання?
16. Які існують способи припинення діяльності суб'єкта господарювання?
17. До яких видів підприємницької діяльності застосовується патентування?
18. Вкажіть підстави та наслідки скасування державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності.
19. Які існують форми реорганізації юридичної особи?
20. Визначте правовий статус філій та представництв юридичної особи.
21. Які правові засоби запобігання банкрутству господарюючих суб'єктів передбачені законодавством?
22. В чому полягають функції Антимонопольного комітету України?
23. Які передбачені законодавством види відповідальності за порушення законодавства про захист економічної конкуренції?
24. Що таке зовнішньоекономічні контракти?
25. Проведіть класифікацію господарських договорів.
26. Вкажіть яка існує відповідальність за порушення антимонопольного законодавства
27. Що таке зовнішньоекономічна діяльність?
28. Дайте правову характеристику господарських договорів.

АНОТАЦІЇ ЛЕКЦІЇ З ДИСЦИПЛІНИ «ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО»

Тема 1. ПОНЯТТЯ, ПРЕДМЕТ І ДЖЕРЕЛА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Господарське право — це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері управління економікою, виробництвом та реалізацією продукції, виконання робіт і наданні послуг з метою отримання прибутків. Господарське право є комплексною галуззю права, що базується на нормах цивільного права щодо правоздатності фізичних і юридичних осіб, цивільно-правових угод і конкретизує їх, а також містить в собі норми адміністративного, фінансового, трудового права, які регулюють господарську діяльність, господарське право і найближче до нього за змістом цивільне право співвідносяться як загальне та спеціальне.

Предметом вивчення господарського права є відносини, які виникають в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва, державних, приватних, кооперативних, громадських організацій та установ, наділених відповідно до законодавчих актів певними повноваженнями, правами і обов'язками та відповідальністю за свої дії. Господарське право як наука з'явилося порівняно недавно, з проголошенням незалежності України та переходом до ринкових відносин виникла необхідність у регулюванні господарської діяльності підприємств, об'єднань і організацій різних форм власності.

Методи господарського права являють собою сукупність способів регулюючого впливу норм господарського права та поведінку суб'єктів господарських правовідносин. Основними методами господарського права є метод автономних рішень, метод владних приписів, метод рекомендацій. Ці методи засновані на виконанні вимог законів; моделюванні поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємовідносин між собою та державою; дають методичні рекомендації — форми угод, звітності, надають підприємствам, установам і організаціям ініціативу, самостійність у плануванні своєї діяльності. Метод автономних рішень заснований на тому, що підприємства, підприємці мають право за власною ініціативою приймати рішення, які не суперечать законодавству України. Згідно з методом владних приписів діяльність (поведінка) суб'єктів підкоряється обов'язковим моделям правовідносин, які визначені законодавством (вимоги законів та інші вказівки компетентних органів). Це, наприклад, обов'язковість реєстрації суб'єкта підприємництва, отриманні рецензії на окремі види діяльності та обов'язки дотримання вимог антимонопольного законодавства тощо.

Метод рекомендацій полягає в тому, що держава регулює поведінку об'єктів господарських відносин шляхом рекомендованих моделей відповідних правовідносин, наприклад, зразки угод, бланків, методичних рекомендацій.

Тема 2. ГОСПОДАРСЬКІ ПРАВОВІДНОСИНИ.

У сфері економіки виникають і функціонують різноманітні відносини, пов'язані з господарською діяльністю. Вони регулюються різними видами права. Так, управлінські відносини між органами і підприємствами

регулюються адміністративним правом, тобто вони є адміністративними правовідносинами.

В процесі підприємницької діяльності використовується наймана праця. Такі відносини регулюються трудовим правом і називаються трудовими. Господарські суб'єкти в процесі господарювання володіють і користуються природними ресурсами. Відносини щодо природокористування регулюються природоресурсними галузями права (земельним, водним, гірничим, лісовим, екологічним).

Господарські суб'єкти в процесі діяльності отримують прибуток, отже вони є платниками податків, а значить, суб'єктами фінансових відносин. Між підприємствами, підприємцями та громадянами в процесі господарської діяльності виникають майнові відносини щодо задоволення особистих потреб громадян у товарах, роботах, послугах. Ці відносини регулюються цивільним правом і називаються цивільно-правовими. Вказані відносини об'єктивно необхідні для здійснення господарської діяльності. Але за своєю економічною природою вони не є господарськими відносинами. Вони лише створюють організаційні, матеріальні, фінансові та інші передумови функціонування господарських відносин.

Господарські правовідносини — це відносини між господарюючими суб'єктами і органами влади, які складаються у процесі організації і здійснення господарської діяльності.

Стаття 3 Господарського кодексу України визначає такі форми господарських правовідносин:

1. Господарсько-виробничі відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності.
2. Організаційно-господарські відносини, що складаються між суб'єктами організаційно-господарських повноважень в процесі управління господарською діяльністю.
3. Внутрішньогосподарські відносини, що складаються між структурними підрозділами суб'єктів господарювання, а також відносини суб'єкта господарювання з його структурними підрозділами.

Тема 3. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА.

Суб'єктами господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єктами господарювання є:

- 1) господарські організації — юридичні особи, створені відповідно до

Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

Законодавством передбачається особливості створення господарських товариств. Порядок їх створення визначений Господарським кодексом і Законом України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року. Засновниками господарських товариств можуть бути підприємства, установи, організації, фізичні особи України, іноземні особи і особи без громадянства, іноземні юридичні особи, а також міжнародні організації.

Не можуть бути засновниками господарських товариств громадяни, яким законом заборонено здійснювати підприємницьку діяльність. Різновидом колективних підприємств є підприємства, засновані на базі власності кооперативу — добровільного об'єднання фізичних та юридичних осіб для здійснення спільної господарської чи іншої діяльності з використанням для цього майна, що належить кооперативу на праві власності або орендованого чи наданого йому в безкоштовне користування.

Діяльність кооперативу базується на принципах добровільності вступу в кооператив і безперешкодного виходу з нього, безпосередньої участі членів кооперативу в управлінні його справами. В складі кооперативу можуть створюватися структурні підрозділи, зокрема територіально відокремлені.

Кооператив має право відкривати свої філії та представництва. Майно кооперативу формується за рахунок грошових та матеріальних внесків його членів, виробленої ним продукції, доходів від її реалізації та іншої діяльності, надходжень від продажу цінних паперів та інших джерел, передбачених статутом кооперативу. Чинним законодавством передбачено створення й підприємств з іноземними інвестиціями, заснованих на базі об'єднання майна різних власників. Серед засновників таких підприємств можуть бути юридичні особи і громадяни України та інших держав. Як впливає з їх назви, це підприємства, що створюються за участю іноземних юридичних та фізичних осіб. Окрему категорію підприємств становлять малі підприємства. Вони можуть створюватися громадянами, членами їх сім'ї та іншими особами, які спільно здійснюють господарську діяльність, а також господарськими утвореннями інших організаційних форм і державними органами, уповноваженими управляти майном.

Тема 4. ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

Право власності в об'єктивному розумінні - це сукупність правових норм, що регулюють економічні відносини власності.

Право власності в суб'єктивному розумінні - це визначена і забезпечена об'єктивним правом сукупність повноважень власника своєю владою і у власних інтересах.

У ст. 135 ГК України визначаються організаційно-установчі повноваження власника, а саме, його право:

- одноосібно або спільно з іншими власниками на основі належного йому (їм) майна засновувати господарські організації або здійснювати господарську діяльність в інших організаційно-правових формах господарювання, не заборонених законом, на свій розсуд визначаючи мету і предмет господарської

діяльності, структуру утвореного ним суб'єкта господарювання, склад і компетенцію його органів управління, порядок використання майна, інші питання управління діяльністю суб'єкта господарювання, а також приймати рішення про припинення господарської діяльності заснованих ним суб'єктів господарювання відповідно до законодавства;

- особисто або через уповноважені ним органи з метою здійснення підприємницької діяльності засновувати господарські організації, закріплюючи за ними належне йому майно на праві власності, праві господарського відання, а для здійснення некомерційної господарської діяльності - на праві оперативного управління, визначати мету та предмет діяльності таких організацій, склад і компетенцію їх органів управління, порядок прийняття ними рішень, склад і порядок використання майна, визначати інші умови господарювання у затверджених власником (уповноваженим ним органом) установчих документах господарської організації, а також здійснювати безпосередньо або через уповноважені ним органи у межах, встановлених законом, інші управлінські повноваження щодо заснованої організації та припиняти її діяльність відповідно до ГК та інших законів;

- здійснювати організаційно-установчі повноваження на основі належних йому корпоративних прав відповідно до ГК та інших законів;

- приймати рішення про об'єднання створених власником унітарних підприємств-невласників в господарські об'єднання, передбачені ГК та іншими законами (найчастіше це повноваження реалізується щодо державних та комунальних підприємств шляхом створення за їх участі відповідно державних чи комунальних господарських об'єднань).

Основу правового режиму майна суб'єктів господарювання, на якій базується їх господарська діяльність, становлять право власності та інші речові права — право господарського відання, право оперативного управління. Господарська діяльність може здійснюватися також на основі інших речових прав (права володіння, права користування тощо), передбачених Цивільним кодексом України (435-15).

Майно суб'єктів господарювання може бути закріплено на іншому праві відповідно до умов договору з власником майна. Держава забезпечує рівний захист майнових прав усіх суб'єктів господарювання.

Суб'єкт господарювання, який здійснює господарську діяльність на основі права власності, на свій розсуд, одноосібно або спільно з іншими суб'єктами володіє, користується і розпоряджається належним йому (їм) майном, у тому числі має право надати майно іншим суб'єктам для використання його на праві власності, праві господарського відання чи праві оперативного управління, або на основі інших форм правового режиму майна, передбачених цим Кодексом.

Майно, що використовується у господарській діяльності, може перебувати у спільній власності двох або більше власників. Правовий режим власності та правові форми реалізації права власності у сфері господарювання визначаються цим Кодексом і законом.

Тема 5. ДЕРЖАВНІ ТА КОМУНАЛЬНІ УНІТАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Згідно зі ст. 8 Господарського кодексу України, безпосередня участь держави, її органів та органів місцевого самоврядування в господарській діяльності може мати місце лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законодавством. Конституція України визначає права кожного громадянина володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, здійснювати підприємницьку діяльність, не заборонену законом. Держава забезпечує захист цих прав, прав конкуренції в підприємницькій діяльності. Але нею не допускається зловживання монополюючим становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції й недобросовісна конкуренція. Держава здійснює контроль за якістю продукції, робіт і послуг, за тим, щоб використання громадянами власності не зашкоджувало правам і свободам інших громадян, інтересам суспільства (статті 41,42 Конституції).

Підтримання економічної системи в найефективнішому стані передбачає гнучкі способи впливу держави на економічні процеси. Права державних органів та органів місцевого самоврядування щодо здійснення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання полягають у тому, що у своїх відносинах із суб'єктами господарювання в умовах ринку впливають на їхні інтереси через податкові і фінансово-кредитні важелі, правила ціноутворення, цільові дотації, розміри економічних санкцій; державне майно і систему резервів, ліцензій, лізингу, соціальні, екологічні та інші норми і нормативи; науково-технічні та інші загальнодержавні і регіональні програми; договори про виконання робіт і поставок для державних потреб.

Держава забезпечує суб'єктам господарювання (незалежно від форм власності) однакові правові й економічні умови здійснення їх діяльності; сприяє розвитку ринку, здійснює його регулювання, використовуючи економічні закони і стимули; реалізує антимонополюючі заходи; забезпечує пільгові умови підприємствам, які застосовують прогресивні технології, створюють нові робочі місця; стимулює розвиток малих підприємств.

Отже, в період переходу до ринкової економіки державна регламентація господарської діяльності має сприяти становленню саморегулюючих факторів, притаманних їй, створенню законодавчого середовища для ринкового суспільства.

Необхідність державного впливу на господарську діяльність визначається низкою вимог охорони публічних інтересів. При переході від державного директивного управління економікою до ринкового на зміну директивним методам планування приходять індикативні. Для реалізації економічної політики, виконання цільових економічних та інших програм і програм економічного та соціального розвитку держава застосовує різноманітні засоби регулювання господарських відносин. До них належать державне замовлення, державне завдання; сертифікація та стандартизація; застосування нормативних лімітів; регулювання цін і тарифів; надання інвестиційних, податкових та інших пільг, дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій.

Тема 6. ГОСПОДАРСЬКІ ТОВАРИСТВА

Поняття господарського товариства

1. Господарськими товариствами визнаються підприємства або інші суб'єкти господарювання, створені юридичними особами та/або громадянами шляхом об'єднання їх майна і участі в підприємницькій діяльності товариства з метою одержання прибутку. У випадках, передбачених цим Кодексом, господарське товариство може діяти у складі одного учасника.

2. Засновниками і учасниками товариства можуть бути суб'єкти господарювання, інші учасники господарських відносин, зазначені у [статті 2](#) цього Кодексу, а також громадяни, які не є суб'єктами господарювання. Обмеження щодо заснування та участі в господарських товариствах суб'єктів господарювання або інших осіб встановлюються цим Кодексом, іншими законами.

3. Господарські товариства є юридичними особами.

4. Суб'єкти господарювання - юридичні особи, які стали засновниками або учасниками господарського товариства, зберігають статус юридичної особи.

5. Господарські товариства можуть здійснювати будь-яку підприємницьку діяльність, якщо інше не передбачено законом.

Господарське товариство, державна частка у статутному капіталі якого перевищує 50 відсотків, його дочірні підприємства, а також підприємства, господарські товариства, у статутному капіталі яких 50 і більше відсотків належить господарському товариству, державна частка у статутному капіталі якого перевищує 50 відсотків, у разі здійснення ними закупівель та за умови, що вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує межі, визначені [частиною першою](#) статті 2 Закону України "Про публічні закупівлі", оприлюднюють на веб-порталі Уповноваженого органу, визначеного Законом України "Про публічні закупівлі", звіт про укладення договору про закупівлю товарів, робіт і послуг за кошти підприємств та інформацію про зміну його істотних умов не пізніше ніж через сім днів з дня укладення договору про закупівлю або внесення змін до нього. У звіті обов'язково зазначаються: найменування, кількість товару та місце його поставки, вид робіт і місце їх виконання або вид послуг і місце їх надання, інформація про технічні та якісні характеристики товарів, робіт і послуг, найменування і місцезнаходження постачальника, виконавця робіт і надавача послуг, з яким укладено договір, ціна за одиницю товару, робіт і послуг та сума, визначена в договорі, дата укладення договору, строк поставки товарів, виконання робіт і надання послуг тощо.

Види господарських товариств

1. До господарських товариств належать: акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, товариства з додатковою відповідальністю, повні товариства, командитні товариства.

2. Акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний капітал, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій, крім випадків, визначених законом.

3. Товариством з обмеженою відповідальністю є господарське товариство, що має статутний капітал, поділений на частки, розмір яких визначається установчими документами, і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями

тільки своїм майном. Учасники товариства, які повністю сплатили свої вклади, несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах своїх вкладів.

4. Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство, статутний капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

5. Повним товариством є господарське товариство, всі учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

6. Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном, на яке за законом може бути звернено стягнення (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники).

7. Учасниками повного товариства, повними учасниками командитного товариства можуть бути лише особи, зареєстровані як суб'єкти підприємництва.

Власність господарського товариства

1. Господарське товариство є власником:

майна, переданого йому у власність засновниками і учасниками як внески; продукції, виробленої в результаті господарської діяльності товариства; доходів, одержаних від господарської діяльності товариства; іншого майна, набутого товариством на підставах, не заборонених законом.

Стаття 88. Права і обов'язки учасників господарського товариства

1. Учасники господарського товариства мають право:

брати участь в управлінні справами товариства в порядку, визначеному в установчих документах, за винятком випадків, передбачених цим Кодексом та іншими законами;

брати участь у розподілі прибутку товариства та одержувати його частку (дивіденди);

одержувати інформацію про товариство. На вимогу учасника товариство зобов'язане надати йому для ознайомлення річні баланси, звіти про фінансово-господарську діяльність товариства, протоколи ревізійної комісії, протоколи зборів органів управління товариства тощо;

вийти в передбаченому установчими документами порядку зі складу товариства.

2. Учасники товариства мають також інші права, передбачені цим Кодексом, іншими законами та установчими документами товариства.

3. Учасники господарського товариства зобов'язані:

додержуватися вимог установчих документів товариства, виконувати рішення його органів управління;

вносити вклади (оплачувати акції) у розмірі, порядку та коштами (засобами), що передбачені установчими документами, відповідно до цього Кодексу та [закону про господарські товариства](#);

нести інші обов'язки, передбачені цим Кодексом, іншими законами та установчими документами товариства.

Тема 7. ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА. ПРИПИНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Юридичною базою проведення державної реєстрації є низка нормативних актів. Основними є Закон України від 15 травня 2003 року N 755-IV “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”, який набрав чинність з 1 липня 2004 року Так згідно Закону “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців”, державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців - автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців;

1. Для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи;
- копію рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;
  - два примірники установчих документів;
  - документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи. Також в певних випадках додатково подаються:
    - чинна довідка з Єдиного державного реєстру про резервування
    - найменування юридичної особи;
    - копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання;
    - документ, що підтверджує внесення засновником (засновниками) вкладу (вкладів) до статутного фонду (статутного або складеного капіталу) юридичної особи ;
- звіт про проведення підписки на акції, який засвідчено Державною комісією з цінних паперів та фондового ринку України;
- копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю або копія Державного акта на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчена копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди;
- документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або

судового реєстру;

Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо це не передбачено законом. Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації юридичної особи є датою державної реєстрації юридичної особи.

Строк державної реєстрації юридичної особи не повинен перевищувати три робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи. ЗАКОН УКРАЇНИ Про ліцензування певних видів господарської діяльності 1 червня 2000 року. Ліцензія - документ державного зразка, який засвідчує право ліцензіата на провадження зазначеного в ньому виду господарської діяльності протягом визначеного строку за умови виконання ліцензійних умов; ПОСТАНОВА КМУ від 20 листопада 2000 р. № 1719 Про запровадження ліцензії єдиного зразка для певних видів господарської діяльності.Замовлення на виготовлення бланків ліцензії єдиного зразка здійснюється Державним комітетом з питань регуляторної політики та підприємництва. Постановою також затверджено ОПИС бланка ліцензії єдиного зразка. Бланк ліцензії єдиного зразка є документом суворої звітності. Ліцензування - видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування.

Ліцензування банківської діяльності, професійної діяльності на ринку цінних паперів, діяльності з надання фінансових послуг, зовнішньоекономічної діяльності, ліцензування діяльності в галузі телебачення і радіомовлення, ліцензування у сфері електроенергетики та використання ядерної енергії, ліцензування у сфері освіти, ліцензування у сфері інтелектуальної власності, виробництва і торгівлі спиртом етиловим, коньячним і плодовим, алкогольними напоями та тютюновими виробами, у сфері телекомунікацій, будівництві здійснюється згідно з законами, що регулюють відносини у цих сферах. Ліцензування діяльності з обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється відповідно до вказаного Закону з урахуванням особливостей, визначених Законом України "Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори". Навчання у сфері освіти в частині організації навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань організації та здійснення процедур закупівель здійснюється у порядку, визначеному Законом України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти", та не підлягає ліцензуванню. ПОСТАНОВА КМУ від 14 листопада 2000 р. № 1698 Про затвердження переліку органів ліцензування встановлює відповідний перелік органів ліцензування.

Ліцензійні умови є нормативно-правовим актом, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження певного виду господарської діяльності. Суб'єкт господарювання, який має намір провадити певний вид господарської діяльності, що ліцензується, особисто або через уповноважений ним орган чи особу

звертається до відповідного органу ліцензування із заявою встановленого зразка про видачу ліцензії.

Тема 8. ГОСПОДАРСЬКІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Господарські зобов'язання — це як відносини між суб'єктами, пов'язані з реалізацією продукції, виконанням робіт, наданням послуг, здійсненням певних управлінсько-господарських дій, створенням спеціальних робочих місць для осіб з обмеженою працездатністю та організацією їх професійної підготовки так і відносини, які виникають у результаті вчинення недозволених дій — заподіяння шкоди, привласнення майна тощо.

Господарські зобов'язання можуть бути різними за характером, цільовим призначенням і суб'єктним складом, проте вони мають певну як економічну, так і юридичну спільність.

В зобов'язальних правовідносинах суб'єктивне право називається правом вимоги, а обов'язок — боргом; правомочний суб'єкт — кредитором, а

зобов'язаний — боржником. Оскільки ці терміни і характерні риси відображають специфіку юридичного змісту зобов'язальних правовідносин, вони не випадково враховані у формулюванні поняття «зобов'язання» (ст. 173 ГК України). Згідно з цією статтею, господарське зобов'язання — це таке, що

виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) у сфері господарювання з підстав, передбачених ГК України, коли один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо) або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (упевнена сторона, в тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

Укладаючи зобов'язання, його учасники ставлять перед собою досягнення певних цілей — загальних і безпосередніх. Однією із особливостей господарських зобов'язань є мета, для досягнення якої суб'єкти господарювання укладають ці зобов'язання. Безпосередньою метою, для досягнення якої суб'єкти господарювання вступають у зобов'язальні правовідносини, є здійснення ними господарсько-оперативних дій або ж господарсько-управлінських функцій. Ще однією особливістю господарських зобов'язань є те, що принаймні одним із їх суб'єктів є організації — юридичні особи та підприємці, що здійснюють господарську діяльність.

Як і будь-яке зобов'язання, господарське зобов'язання також має свій зміст. Зміст господарського зобов'язання — це сукупність суб'єктивних прав і суб'єктивних обов'язків учасників відношення з організації господарської діяльності, безпосередньому її здійсненню. Складовим елементом змісту господарського зобов'язання є і його об'єкт — це конкретні дії по виготовленню і реалізації продукції, виконання робіт, надання послуг, здійсненню управлінсько-господарських (організаційних) дій, чи іншої господарської діяльності. Зміст окремих зобов'язань визначається законодавством, яке має спеціальний характер. Сторони можуть за взаємною згодою конкретизувати або ж розширити зміст суб'єктивних прав та обов'язків у процесі його виконання, якщо інше не передбачено законодавством.

Отже, суб'єктами зобов'язання виконуються не договори, а самі зобов'язання. Зобов'язання можуть виникати не тільки за простою домовленістю сторін, не тільки в умовах вільного формування, а й на основі господарського договору, укладеного на підставі держзамовлення чи іншого управлінського правового акта; на інших підставах, що не суперечать закону (конкурс, публічний торг, аукціон і т. ін.). Відповідно до цього господарське зобов'язання є загальною категорією, оскільки виникає на основі різних підстав, різних юридичних фактів. Найважливішим і найпоширенішим джерелом господарських зобов'язань є договір. Зобов'язання, що виникли на підставі договору, ми називаємо договірними. Позадоговірні зобов'язання, як правило, виникають із протиправних дій.

Так, згідно зі ст. 174 ГК України, господарські зобов'язання можуть виникати внаслідок заподіяння шкоди суб'єкту або суб'єктом господарювання, придбання або збереження майна суб'єкта або суб'єктом господарювання за рахунок іншої особи без достатніх на те підстав.

Господарські зобов'язання можуть виникати і в результаті створення об'єктів інтелектуальної власності та інших дій суб'єктів, а також внаслідок подій, з якими закон пов'язує настання правових наслідків у сфері господарювання. Господарські зобов'язання можуть виникати: безпосередньо із закону або іншого нормативно-правового акта, що регулює господарську діяльність; з акту управління господарською діяльністю; з господарського договору та інших угод, передбачених законом, а також з угод, не передбачених законом, але таких, які йому не суперечать; внаслідок заподіяння шкоди суб'єкту або суб'єктом господарювання, придбання або збереження майна суб'єкта або суб'єктом господарювання за рахунок іншої особи без достатніх на те підстав; у результаті створення об'єктів інтелектуальної власності та інших дій суб'єктів, а також внаслідок подій, з якими закон пов'язує настання правових наслідків у сфері господарювання.

Тема 9. ГОСПОДАРСЬКІ ДОГОВОРИ

У ЦП договірне право можна визначити як системно упорядковану сукупність правових норм, розміщених у ЦК України, інших актах законодавства та корм-вимог, розміщених в інших джерелах права, які встановлюють: принципи договірних відносин; Правила та порядок укладення договору; зміст договору, тобто права та обов'язки сторін; порядок виконання договірних зобов'язань; правові наслідки неналежного виконання (невиконання) договірних зобов'язань та способи захисту порушених прав сторін договору.

Поняття господарського договірного права сформулювала О. А. Беянович, яка розглядає господарське договірне право як сукупність господарсько-правових норм, що регулюють усі стадії існування договірного зобов'язання, а також включаючи переддоговірну стадію (стадію укладення господарського договору), є складним інститутом господарського права, в якому виділяються загальні положення про договори та спеціальні норми про окремі види господарських договорів.

Господарське договірне право як елемент системи права в цілому є комплексним інститутом (цілісною нормативною підсистемою комплексного

характеру), існування якого зумовлюється спеціалізацією правового регулювання господарських відносин (предметною та функціональною диференціацією, конкретизацією, інтеграцією). При цьому виділяють такі спеціальні цілі господарського договірних права є: створення сприятливого правового режиму господарських договірних відносин; забезпечення захисту прав та законних інтересів добросовісної сторони в договірних відносинах; забезпечення реалізації різноманітних публічних інтересів у господарських договірних відносинах (зокрема, публічних потреб в товарах, роботах, послугах, підвищення ефективності використання державного і комунального майна та забезпечення потреб громадян України в товарах, роботах, послугах та ін.); забезпечення захисту слабкішого контрагента від зловживання правом економічно сильнішими суб'єктами господарювання, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією.

Структура господарського договірних права України: У господарському договірному праві як комплексному інституті в системі права можна виділити пов'язані між собою функціональними зв'язками різногалузеві групи норм, дія яких поширюється на господарські договори, а саме: норми ГК загального характеру, які регулюють господарські зобов'язання та господарські договори за відсутності інших спеціальних законодавчих приписів; спеціальні норми господарського законодавства, які регулюють договірні відносини певного виду із врахуванням їх особливостей; спеціалізовані норми ГК, які не є самостійною нормативною основою для виникнення правовідносин, а утворюють єдиний регулятор лише у сукупності із регулятивними та охоронними нормами (норми-дефініції, декларативні норми або норми-принципи, оперативні норми) Поняття "господарський договір" законодавством України не визначене.

Стаття 173 ГК України лише дає загальне визначення господарського зобов'язання — ним визнається зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання з підстав, передбачених ГК України, в силу якого один суб'єкт (зобов'язана сторона, у тому числі боржник) зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта (виконати роботу, передати майно, сплатити гроші, надати інформацію тощо), або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт (управнена сторона, у тому числі кредитор) має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку.

В ГК не розкрито зміст поняття «господарський договір», а міститься тільки окрема норма-дефініція (див. ч. 1 ст. 179 ГК України), яка відбиває зміст поняття господарсько-договірних зобов'язань як таких, що виникають між суб'єктами господарювання або між ними та не господарюючими суб'єктами - юридичними особами на підставі господарських договорів.

Поняття господарського договору виступає у двох аспектах: 1) під поняттям "договір" розуміються правовідносини, що виникають із договору як юридичного акта; 2) мається на увазі правовий документ, яким зафіксовано виникнення договірних зобов'язань з волі його учасників. Оскільки ГК, неодноразово вживаючи термін господарський договір, не містить визначення його поняття (так само як і визначення загального поняття «договір», це

визначення може бути сформульовано, виходячи з загального визначення поняття «договір», встановленого ст. 626 ЦК, н урахуванням особливостей, властивих господарському договору.

Господарський договір - це домовленість суб'єкта господарювання з іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх прав та обов'язків у сфері господарювання.

Тема 10. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Хоча ЦК безпосередньо не закріплює видів (форм) відповідальності, він містить перелік способів захисту цивільних прав. ГК також не містить видів відповідальності, але він розмежовує спосіб впливу на порушника за господарськими санкціями, якими визнаються заходи впливу на правопорушника у сфері господарювання, в результаті застосування яких для нього настають несприятливі економічні та/або правові наслідки.

ГК встановлює такі види господарських санкцій: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції; адміністративно-господарські санкції (застосовуються за порушення правил здійснення господарської діяльності). Вони застосовуються у встановленому законом порядку за ініціативою учасників господарських відносин, а адміністративно-господарські санкції – уповноваженими органами державної влади або органами місцевого самоврядування.

За п.1 ст.22 ЦК особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування. Згідно ж із п.1 ст.224 ГК учасник господарських відносин, який порушив господарське зобов'язання або установлені вимоги щодо здійснення господарської діяльності, повинен відшкодувати завдані цим збитки суб'єкту, права або законні інтереси якого порушено. Згідно із п.2 ст.22 ЦК України збитками є: втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки); доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

Відповідно ж до п.2 ст.224 ГК України під збитками розуміються витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною. При цьому до складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, згідно ст.225 ГК включаються: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання другою стороною; неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право

розраховувати у разі належного виконання зобов'язання другою стороною; матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом.

11. ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Види патентів на здійснення торговельної діяльності.
2. Види підприємств в Україні за формою власності.
3. Використання Правил ІНКОТЕРМС у зовнішньоекономічних контрактах.
4. Відповідальність за правопорушення у сфері господарювання.
5. Державна реєстрація суб'єктів господарювання.
6. Загальна характеристика Господарського кодексу України.
7. Загальна характеристика договору лізинга.
8. Засоби забезпечення виконання договорів.
9. Захист прав та законних інтересів суб'єктів ЗЕД.
10. Захист прав споживачів в Україні.
11. Зміст господарського договору.
12. Зовнішньоекономічна діяльність та її регулювання.
13. Ліцензування окремих видів господарської діяльності.
14. Ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності.
15. Організаційно – правові форми господарської діяльності.
16. Особливості визнання банкрутами місто утворюючих підприємств.
17. Повноваження Державної інспекції України з контролю за цінами.
18. Поняття та спроби захисту прав суб'єктів господарювання.
19. Поняття та форма зовнішньоекономічних договорів.
20. Порядок укладання господарських договорів.
21. Порядок укладання зовнішньоекономічних договорів, права та обов'язки сторін.
22. Права та обов'язки керуючого санацією у справах про банкрутство.
23. Правове положення господарських товариств.
24. Правове регулювання банкрутства.
25. Правові аспекти впровадження дозвільної системи в Україні.
26. Правові основи обмеження монополізму.
27. Правові проблеми застосування концесії в Україні.
28. Припинення діяльності суб'єкта господарювання.
29. Спеціальні режими господарювання.
30. Суб'єкти господарювання правовий статус яких не визначений Господарським Кодексом України.
31. Теоретичні аспекти договірних права України.

12.ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ.

1. Конституційні засади господарської діяльності.
2. Поняття і предмет господарського права.
3. Господарська діяльність та її види.
4. Види правовідносин які складаються у процесі господарювання.
5. Господарські правовідносини: загальна характеристика.
6. Характерні ознаки господарських відносин.
7. Метод автономних рішень господарського права.
8. Зміст методу владних приписів у господарському праві.
9. Метод рекомендацій у господарському праві.
10. Ознаки суб'єкта господарського права.
11. Поняття і характерні особливості суб'єкта господарського права.
12. Види суб'єктів господарського права та їх особливості.
13. Поняття і вимоги до підприємницької діяльності.
14. Підприємства як суб'єкти господарювання.
15. Види державних підприємств.
16. Державне унітарне підприємство та його особливості.
17. Державне комерційне підприємство.
18. Казенне підприємство.
19. Комунальне унітарне підприємство
20. Поняття господарського товариства.
21. Види господарських товариств за законодавством України.
22. Поняття і специфіка правового статусу АТ.
23. Види АТ та їх особливості.
24. Засновники та учасники АТ.
25. Основні стадії створення АТ.
26. Права акціонера.
27. Акції та їх види.
28. Функції і повноваження загальних зборів.
29. Товариства з обмеженою відповідальністю.
30. Компетенція зборів учасників товариства з обмеженою відповідальністю.
31. Товариства з додатковою відповідальністю.
32. Поняття повного товариства та його особливості.
33. Ведення справ повного товариства.
34. Порядок виходу з повного товариства.
35. Особливість відповідальності учасників повного товариства.
36. Командитне товариство.
37. Особливості здійснення управління справами командитного товариства.
38. Відповідальність вкладників командитного товариства.
39. Господарські об'єднання та їх види.
40. Договірні об'єднання.
41. Види статутних об'єднань.
42. Особливість правового становища консорціуму.
43. Функції, що виконують господарські об'єднання.
44. Поняття, види та особливості кооперативів.

45. Права та обов'язки членів виробничих кооперативів.
46. Відокремлений підрозділ господарської організації (ВП).
47. Документи, що подаються для державної реєстрації.
48. Порядок реєстрації юридичних осіб.
49. Порядок реєстрації фізичних осіб - СПД.
50. Підстави для перереєстрації та реєстрація змін до установчих документів.
51. Підстави для відміни та анулювання реєстрації.
52. Договірні та статутні господарські товариства та їх особливості.
53. Поняття, підстави та форми припинення суб'єктів господарювання.
54. Реорганізація суб'єктів господарювання.
55. Ліквідація суб'єктів господарювання.
56. Поняття та суб'єкти банкрутства.
57. Повернення заяви про порушення справи про банкрутство.
58. Порушення провадження у справі про банкрутство.
59. Розпорядник майна боржника.
60. Проведення зборів кредиторів і утворення комітету кредиторів.
61. План санації боржника.
62. Продаж в процедурі санації частини майна боржника.
63. Звіт керуючого санацією.
64. Наслідки визнання боржника банкрутом.
65. Повноваження ліквідатора та членів ліквідаційної комісії.
66. Мирова угода та строк її укладення.
64. Умови укладення мирової угоди.
65. Особливості банкрутства місто утворюючих підприємств.
67. Особливості банкрутства особливо небезпечних підприємств.
68. Особливості банкрутства сільськогосподарських підприємств.
69. Особливості банкрутства страховиків.
70. Особливості банкрутства професійних учасників ринку цінних паперів.
71. Особливості банкрутства фермерського господарства.
72. Право оперативного управління.
73. Джерела формування майна суб'єктів господарювання.
74. Приватизація державних і комунальних підприємств.
75. Гарантії і захист майнових прав суб'єктів господарювання.
76. Використання природних ресурсів у сфері господарювання.
77. Використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності.
78. Цінні папери в господарській діяльності.
79. Поняття і види господарських зобов'язань та їх особливості.
80. Загальні принципи і умови виконання господарських зобов'язань.
81. Припинення господарських зобов'язань.
82. Розірвання і недійсність господарських зобов'язань.
83. Ознаки господарського договору.
84. Специфічні функції господарського договору.
85. Особливості укладання господарських договорів.
86. Основні принципи виконання господарських договорів та їхній зміст.
87. Поняття і особливості господарського правопорушення.
88. Основні види договірних правопорушень.
89. Види позадоговірних правопорушень.

90. Характерні ознаки господарсько-правової відповідальності.
91. Стимулююча функція господарсько-правової відповідальності.
92. Сутність компенсаційної функції.
93. Зміст відшкодування збитків як одного з видів відповідальності.
94. Види штрафних санкцій та їх особливості.
95. Оперативно-господарські санкції.

13.РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Нормативно-правові акти:

1. Цивільний кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №40-44. - Ст. 356.
2. Господарський кодекс України: Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №18, №19-20, №21-22. - Ст. 144.
3. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. - №49. - Ст. 682.
4. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №39. - Ст. 261.
5. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №36. - Ст.299.
6. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №31-32. - Ст. 263.
7. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №45. - Ст. 363.
8. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - №5. - Ст. 35.
9. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - №9. - Ст. 79.
10. Про державну підтримку малого підприємства: Закон України від 14 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51-52
11. Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності: Указ Президента України від 3 лютого 1998р. №79/98 // Офіційний вісник України. - 1998. - №5. - Ст. 8.
12. Про державну підтримку малого підприємства: Указ Президента України від 12 травня 1998р. №456 // Офіційний вісник України. - 1998. - №19. - Ст. 15.
13. Про державну підтримку малого підприємництва: Закон України від 19 жовтня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. - 2000. - №51- 52.
14. Про типовий статус казенного підприємства: затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1996р.№914 // Офіційний вісник України. - 1998. - №24. - Ст. 90.
15. Про створення Національної акціонерної компанії "Укراгролізинг": Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2001р. №354 // Офіційний вісник України. - 2001. - №15. - Ст. 80.
16. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 30 червня 1999р. // Відомості Верховної Ради. - 1999. - №42-43. - Ст. 378.
17. Порядок проведення досудової санації державних підприємств, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 2000р. №515 // Офіційний вісник України. - 2000. - №12. - С. 98.
18. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000р. // Відомості Верховної Ради. - 2000. - №36. - 299.

19. Про приватизацію державного майна: Закон України від 4 березня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №24. - Ст. 348.
20. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №47. - Ст. 642.
21. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань: Закон України від 22 листопада 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1997. - №5. - Ст. 28.
22. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України від 18 листопада 2003р. // Відомості Верховної Ради України. -2004. - №2. - Ст. 42.
23. Про заставу: Закон України від 2 жовтня 1992р. // Відомості Верховної Ради України. - 1992. - №47. - Ст. 642 (з наст, змінами і доповненнями).
24. Про оренду державного і комунального майна: Закон України від 14 березня 1993р. // Відомості Верховної Ради України. - 1995. - №15. Ст. 99,- №31.-Ст. 244.
25. Про поставку продукції для державних потреб: Закон України від 22 грудня 1995р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - №3 - Ст. 9.
26. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №36. - Ст. 276.
27. Про електронний цифровий підпис: Закон України від 22 травня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. - 2003. - №36. - Ст. 276.
28. Про ціни і ціноутворення: Закон Верховної Ради УРСР від 4 грудня 1990р. // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1990. - Ст. 651.
29. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - №50. – 96.
30. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. - 1966. - №36. - Ст. 164.
31. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. - 2001. - №12. - Ст. 64.
32. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 червня 2006р. // Відомості Верховної Ради України. 2006. - №31. - Ст. 268.
33. Закон України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон.” від 13.10.1992 р.// ВВР. – 1992. - N 50. - Ст.676.
34. Закон України “Про концесії” від 16.07.1999 р. // ВВР. – 1999. - N 41. - Ст.372.
35. Закон України “Про концесії на будівництво та експлуатацію автомобільних доріг” від 14.12.1999р.// www.rada.gov.ua.
36. Постанова КМУ від 12.04.2000р. №643 “Про затвердження Типового концесійного договору”// www.rada.gov.ua.

**ПІДРУЧНИКИ, НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ, МЕТОДИЧНІ
РОЗРОБКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ
ДИСЦИПЛІНИ**

Вінник О. М. Господарське право: Курс лекцій. - К.: Правова єдність, 2009.

Кравчук В. Відмова від виходу та недійсність виходу з господарського товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007.- №3.с.7-9.

Славова Н. Правове становище кредитних спілок в Україні. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №8. – С. 61-64.

Уманців Ю., Уманців Т. Промислово-фінансові групи в Україні: державне регулювання стан та перспективи розвитку // Підприємництво, господарство і право. - 2001. - №10. - С. 101-104.

Шаперенков К. Сторони договору простого товариства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 37-41.

Лисогор Н. Зміна у Законодавстві про державну реєстрацію суб'єктів підприємницької діяльності // Право України. - 2004. - №1. - С. 71-73.

Присяжнюк А. Цивільний і Господарський кодекси України: проблеми аспекти практичного застосування // Право України. - 2005.- №3. - С. 101-103

Бірюков О. ЮНСІТРАЛ і транскордонні банкрутства. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №2. – С. 50-54.

Шостак Л. Класифікація ліцензії та її юридичне значення // Підприємництво, господарство і право. - 2004. - №7. - С. 44.

Шпомер А. Ліцензування господарської діяльності як засіб державного регулювання економіки // Підприємництво, господарство і право. - 2004. - №2

Александров Д. Питання законодавчого закріплення методики оцінки об'єктів інтелектуальної власності при купівлі-продажу цілісних майнових комплексів. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №3. – С.64- 68.

Александров Д. Правові питання, що виникають при купівлі-продажу об'єктів промислової власності у складі цілісного майнового комплексу . // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №4. – С. 112-117.

Винар Л. Правовий режим майна юридичних осіб публічного права. // Підприємництво, господарство і право. – 2007. - №8. – С. 7-10.

Герц А. Поняття підприємництва як майнового комплексу // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали ІХ регіональної науково-практичної конференції (13-14 лютого 2003р.). - Львів. - С. 257-259.

Фединяк Л. Правове регулювання попередніх забезпечувальних заходів у цивільному та господарському судочинстві: пропозиції з удосконалення законодавства України. // Підприємництво, господарство і право. – 2007.